

SANDARA

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 40 CENTS

BIRŽELIS 25 - JUNE 25, 1979

NR. 11.

BRUOŽAI

● Vienoje, gražioje Austrijos sostinėje, susitiko JAV prez. Jimmy Carter su Sovietų Rusijos diktatorium Leonidu Brežnevū. Kaip paprastai, ypač skaitlinga buvo sovietų delegacija, siekusi apie 500 asmenų, atvykusių trimis lėktuvais, kai tuo tarpu amerikiečių delegacija tilpo į vieną.

Šio susitikimo tikslas - strateginių ginklų gamybos apribojimo (SALT II) sutarties pasirašymas, kuriam sovietai skiria daug dėmesio.

Amerikiečių spaudoje buvo pažymėta, kad ateistas L. Brežnevas net Dievą paminėjo išsireikšdamas, jog "Dievas mums neatleis, jei mūsų taikos pastangos bus bevaisės".

● Kremlius viešpačiai paskelbė pajukos vertą įstatymą, kad visų Rusijos ir jos pavergtų tautų bei jėga įjungtų ir raudonąją imperiją asmenys, nepaisant kur jie gyventų, laikomi sovietų piliečiais. Net už Rusijos ribų gimę vaikai taip pat laikomi sovietų piliečiais.

Naujasis Kremlius triukas rodo, kaip jautriai raudonieji reaguoja į laisvajame pasaulyje suorganizuotą pavergtųjų tautų emigrantų kovos frontą. Pavergtųjų tautų emigrantų balsas baisiai gadina jiems nervus. Kremlius jiems nuraminti yra skyręs daug pinigų ir pastangų, bet ligi šiol neįstengė jų balso nustelbti.

● Ryšium su sovietų pastangomis priimti savo pilietyje jos nenorintiems pavergtųjų tautų emigrantams bei už sovietų imperijos gimusiems vaikams, JAV ir Kanadoje įvyko demonstracijos. Jose teko matyti ir mūsų mažamečius. Vienas jų nešė didesnę už save plakatą su užrašu: "Aš esu lietuvis. Aš ne ruskis!"

● Lenkijoje Popiežiaus vizitas virto tikra tautiniai religine manifestacija, rodančia, kokį bankrotą pe gyvena okupantų pastangos šiame katalikiškame krašte, kaip ir visur kitur, jų skiepijama antireliginė materialistinė doktrina. Nabašnikas Stalinas savo laiku ironiškai užklausė to meto sąjungininkų, kiek popiežius turi divizijų? Tasai Popiežiaus vizitas parodė, kiek divizijų Jis turi vien Lenkijoje!

● Amerikiečių spauda informuoja, kad Jungtinių Tautų Organizacijos gen. sekr. K. Waldheim pakvietė popiežių Joną Paulių II atvykti šių metų spalio mėnesį į New Yorką, į 34-ją pilnates sesiją. Sakoma, jog Popiežius pakvietimą priėmęs. Popiežių, kaip ir kitose kelionėse, lydės asmens apsaugos vyriausias vadovas vyškupas Marcinkus, kuris taip pat yra ir Vatikano valstybės finansų valdytojas

● Arolsen miestelyje, Hesau provincijoje (Vokietija) su vietos valdžios sutikimu ir policijos apsauga įvyko metinis buvusių SS divizijos Totenkopf karių veteranų suvažiavimas. Toks viešas buvusios Hitlerio elitinės armijos veteranų pasirodymas sukėlė visuomenėje protestus.

VAIZDAS IŠ VIENOS KONFERENCIJOS. TAIP MŪSŲ PREZIDENTAS JAUTĖSI SU NUOBODŽIU POKALBININKU....

● 26 metų amžiaus amerikietis Bryan Allen atliko istorinį skridimą dr. Paul Mc Ready sukonstruotu trapiu lėktuvėliu, sparnuotu dviračiu, sveriančiu vos 65 svarus ir varomu kojomis sukamais pedaliais, perskrodęs 22 mylių Anglų Kanalą. Pradėjęs savo kelionę nuo Anglijos žaliai pilkų krantų, jis leidosi Prancūzijos link ir po nepilnų trijų valandų ypatingo skridimo laimingai nusileido smėlėtame plažėje. Už šį skridimą gavo 200.000 dolerių. Tos premijos mecenatu buvo britų pramonininkas Herbert Kremer. Lakūnas ir konstruktorius premiją pasidalino pusiau.

● Buvęs Irano karalius Reza Pahlevi vis dar neranda saugios sau ir šeimai gyvenamos vietos. Paskiausiai jis su šeima atvyko iš Bahamų salų į Meksiką. Muzulmoniškoji revoliucijos valdžia jį ir jo visą šeimą už akių nuteisė mirties bausme. Atvykęs į Meksiką, ekskaralius pirmą sykį susitiko su spaudos atstovais. Jis sakosi kraštą apleidęs, norėdamas išvengti didesnio kraujo praliejimo.

● Miami, Floridoje nuteista 13- kos metų amžiaus jaunuolė Eve Postel 114 metų kalėti už užpuolimą 85 metų senelio. Ji išgavo iš jo 660 dolerių ir reikalavo daugiau, bet negavusi jį nužudė. Už įvairius nusikaltimus Eve Postel buvo suimta 21 kartą.

LĒKTUVO GROBIKAS GRĄŽINTAS ATGAL

Serbas nacionalistas Nikola Kavaja, prievarta nuskraidinęs AA keleivinį lėktuvą iš Chicagos į New Yorką, o iš ten kitą lėktuvą į Airiją, kur pasidavus, grąžintas atgal į Ameriką. Grobikas buvo vienas iš tų, kurie bandė susprogdinti Jugoslavijos gen. konsulo Chicagoje namus. Jis pats kalėjo Jugoslavų komunistų kalėjimuose, ju tėvas ir 3 broliai žuvo nuo komunistų. Taigi, JAV spauda nežino, kaip vadinti šią serbų nac. grupę: teroristais ar laisvės kovotojais?

LIETUVOJE PASIRODĖ PAGRINDINIS KULTŪROS ARCHYVAS

Savilaidinis žurnalas Alma Mater (Nr. 1) aprašo naujo pagrindinio leidinio, Kultūros Archyvo, pirmąjį tomą. Įvadiniamie straipsny Tomas Venclova palygino dabartinę padėtį Lietuvoje su George Orwellio garsiojo romano 1984 pasauliu. Tai visuomenė, kurioje svarbiausią vaidmenį vaidina prievarta — baudžiamieji organai... Yra dar propaganda, visiem privalomi ritualai, net naujoviška varu brukama kalba, kurioje įtartinom sąvokom žymėti stinga žodžių. Labiau nusipelnusiems visuomenės nariam leista veidmainiauti: tu gali matyti aplink save blogį, bet tai tavo privatus reikalas

— viešumoj turi save kontroliuoti... Paskutinis ir labai esmingas metodas — praeities kontrolė. Kas valdo praeitį, tas valdo ir dabartį, ir ateitį. Todėl iš praeities išbraukiama visa, kas nepatogu šios dienos požiūriu. Kita vertus, prikuriami ir to, ko nebuvo.

Į Kultūros Archyvą pateko septyni niekur nespausdinti Kazio Inčiūros eilėraščiai, kuriuose jis aprašo savo pergyvenimus Sibiro tremtyje, ir Onos Lukauskaitės-Poškienės, Lietuvos Helsinkio grupės narės, atsiminimų pluoštas iš sovietinio Gulago — Lagerio pasakos (1973). Spausdinamas Balio Sruogos laiškas Petriui Cvirka, rašytas

MAISTO TRŪKUMAS LATVIJOJ

Nebūdingai atvirame pasikalbėjime su Latinform agentūros korespondentu Latvijos ministerių tarybos vicepirmininkas Rudolf Verro mėgino paaiškinti, kodėl kai kuriose Latvijos vietovėse trūksta mėsos, sviesto ir kitų produktų (Sovietskaja Latvija, 1979 vasario 10). Jis kaltino praėjusių metų blogą orą ir tvirtino, kad kaimyninės respublikos padedančios Latvijai. Latvijos prokuroras V. Laivins pareiškė, kad dėl trūkumų kaltas

ne tik oras, bet ir "nedovanotinas" apsilaidimas (S.L., 1979 vasario 27). Jis "paskelbė karą" administraciniam apsilaidimui žemės ūky ir apkaltino kai kuriuos pareigūnus "kriminaliniu nerūpestingumu". Žemės ūkio gamyba būsianti griežčiau prižiūrima, stengiantis užkirsti kelią gausėjančiom galvijų ir pašaro vagystėm iš kolchozų ir sovchozų.

(Elta)

SVEIKINAME

SUSIVENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE

IR SANDAROS SEIMĄ!

Stiprindami savo organizacijų veiklą, sustiprinsime ir kovą už demokratinis principus ir pavergtos Lietuvos išlaisvinimą!

A.L.T. Sandaros 8-tas Seimas. Lapkričio 24, 25 ir 26, 1921. So. Boston, Mass.

ISTORINĖ NUOTRAUKA: ALT SANDAROS 8-tas SEIMAS, 1921 m. lapkričio 24, 25 ir 26 dienomis SO. BOSTON, Mass.

Pirmoje eilėje vidury sėdi Seimo pirm. A.B. Strimaitis, kuris 1923 m. yra aprašęs aštuonis pirmuosius Sandaros Seimus, kaip medžiagą Sandaros istorijai.

A.B. Strimačio kairėje sėdi laikraščio Sandaros administratorius K.J. Paulauskas, o dešinėje - organo redaktorius V.J. Šliakys, kuris tais laikais parašė SANDAROS HIMNĄ. Himnui muziką parašė komp. MIKAS PETRAUSKAS, kuris nuotraukoje matomas antroje eilėje (iš kairės į deš.) antras. Himno žodžius ir gaidas atspausdinsime sekančiame Sandaros numeryje.

Šių metų spalio 3 d. ALT Sandarai sukanka 65 metai nuo įsisteigimo. Ta proga nuo sekančio Sandaros numerio duosime daugiau žinių iš Sandaros istorijos. Kviečiame visus sandariečius, kas tik turi senų nuotraukų ar kitos medžiagos iš Sandaros kuopų ar pavienių veikėjų veiklos, siųsti Sandaros redakcijai panaudojimui. Originalai, pareikalavus, bus grąžinami.

Birštone 1946 liepos mėn., kurio sovietinė spauda "nedrįsta viešai paskelbti". Kitas įdomus dokumentas tai "Pažyma dėl žurnalo Kultūros Barai ir kai kurių kitų klausimų", datuota 1978 lapkričio 7. "Pažymos" autorius Č. Juršėnas, buvęs Lietuvos komunistų partijos centro komiteto propagandos ir agitacijos skyriaus instruktorius, išdėsto visas

Kultūros Barų ir kitų spaudos organų "nuodėmes".

Alma Mater apibūdina Kultūros Archyvą kaip "aktualų" bei "reikšmingą mūsų kultūros istorijai" leidinį ir išreiškia apgalvėstą, kad kol kas tesulaukta tik vieno jo tomo.

(Elta)

JIS BUVO SOVIETŲ KONCENTRACIJOS, STOVYKLOJE IR IŠMOKO JŲ ŠOKI...

SANDARA

THE LEAGUE OF AMERICANS
LITHUANIAN NEWSPAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$7.00 Suvienyose Valstybėse metams \$7.00
In Foreign Countries per year \$7.00 Užsienyje metams..... \$7.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

BOSTONO Padangėje

Kongresmanas
JOE MOAKLEY,
jo žmona
ir
ALEKSANDRAS
CHAPLIKAS

- Ryšium su Pavergtųjų Tautų Savaitė. Bostone, prklamacijos paskelbimu, lietuviai birželio 22 d. lankėsi pas gubernatorių Edward J. King.
- ALTos nariai liepos 3 d. lankysis pas kardinolą Madeiros, Bostono arkivyskupą tartis dėl sėkmingo Pavergtųjų Tautų Savaitės pravedimo. Delegacijoje dalyvaus So Bostono bažnyčios klebonas Albertas Kontautas, St. Lušys, Edmundas Cibas ir dr. P. Kaladė.
- Tam pačiam tikslui užmegzti ryšiai: ukrainiečių, latvių ir estų atstovais.

Pavergtųjų Tautų Savaitės proga lietuvių pasirodymas įvyks liepos 18 d. 11 v. rt. Doric Hall, Massachusetts State House. Žinoma, kad dalyvaus Onos Ivaškiens tautinių šokių grupė. Kita programa bus nustatyta vėliau.

- Bostono geriausiame restorane "Pier # 4" įvyko kongresmano Joe Moakley pobūvis. Dalyvavo vice- prezidentas Mondale ir Speaker of the House "Tip" O'Neil. Kaip matome iš nuotraukos ten dalyvavo Sandaros ir ALTos veikėjas inž. Aleksandras Chaplikas.

Bostono vyrų sekstetas su kompozitoriumi Julium Gaideliu balandžio 29 kompozitoriaus 70-ties metų minėjimo koncerte Brocktone. Nuotr. K. Daugėlos

INŽ. ALEKSANDRAS CHAPLIKAS, KONGRESMANAS JOE MOAKLEY IR DŽŪKŲ KARALIUS FELIX ZALECKAS

A.L.T.-SANDAROS CENTRO VALDYBA:

Povilas P. Dargis, pirmininkas
Aleksandras Chaplikas,
Pirmasis vice-pirm.
Julius R. Kuzas,
Antrasis vice-pirm.
Grožvydas Lazauskas,
sekr. ir redaktorius
Hildė Kuzienė, išdininkė
Juzė Gulbinienė, išd. pav.

Teisinis patarėjas:
dr. K. Šidlauskas

VICE PIRMININKAI:

Vladas Bajerčius
dr. Algirdas Budreckis
dr. Vytautas Dargis
Alena Devenienė
Casey Oksas
Vyto Uzny

IŽDO GLOBĖJAI:

J. Kapačinskas
H. Čižauskienė
H. Buchinskienė

KONTROLĖS KOMISIJA:

Jonas J. Galminas
Ona Jagėla
Ant. Sukauskas

ŠVIETIMO KOMISIJA:

Ant. Andriulionis
Bronius Bajerčius
Edvina Yankus

A.L.T. SANDAROS CENTRO
ADRESAS: 840 West 33rd St
Chicago, Illinois, 60608

SANDAROS REDAKCIJA

Redaktorius: G. J. Lazauskas
Redaktoriaus pavaduotojai: P. Bružas,
E. Boreika, Ign. Andrašiūnas
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė,
dr. A. J. Gusenas, B. Brazdžionis,

Redakcijos nariai: P. Venclova, Juo-
zas Kapačinskas, K. Tautkus.
Redakcijos telefonai: (312) 927-4789
arba (312) 543-8198

SANDAROS ADMINISTRACIJA

Administratorė: Edita Rimkienė
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos telefonai:
(312) 927-4789 Pirmadienį, Antradienį
ir Trečiadienį 10 val - 12 val.
ir 1 val - 6 val. p.p.
Kitu laiku, esant svarbiam reikalui,
galima skambinti (312) 543-8198.

SANDAROS BENDRADARbiai

Dr. Alg. Budreckis, Alg. Budreckas, Jonas Bernotas, Vladas Bajerčius, Bronius Bajerčius, Aleksandras Chaplikas, Povilas P. Dargis, Alena Devenienė, Pearl Jasis, Ona Jonikiėnė, Alfonsas Giedraitis, Zigmantas Gura, K. Baltruoknis, J. Krasinskas, Teodora Kuzienė, adv. Charles Kal, Jonas Kutra, M. Mackevičius, Vyt. Mačys, L. Obolėnas, P. Petrušaitis, Juozas Ruokis, Juozas Škeivys, A. Sukauskas, Vyt. Širvydas, P. Šulcas, M. Tamulėnas, P. Turūta, Aras Vitkauskas, Jurgis Žilinskas, Vikt. Motušis, St. Paulauskas ir kt.
Fotografai: Ciprijonas Genutis, M. Nagys, Juozas Tamaševičius, V. Noreika.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

CHICAGOS LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBO komitetas, kuris suruošė 19-tąjį GINTARO BALIŲ. Sėdi iš k. į d.: Staņanija Uginčienė, Leontina Dargienė, Sylvia Wenckuvienė, Marija Krauchūnienė ir Irena Norbutienė. Stovi: Beverly Brazytė - Opełkienė, Valerija Šaulienė, Adeline Kutchins, Irena Yonaitytė, Vilhelmina Lapienė, Felicija Juškienė ir Blanche Kezienė. 19-tasis GINTARO BALIUS buvo sėkmingas birželio 9 dieną, Conrad Hilton viešbučio didžiojoje salėje.

SKAITYTOJŲ Nuomonės

Po Romo Kalantos paminklo šventinimo iškilmių iš Kanados ne vienas pažįstamas šaulys paklausė, kur yra jūsų jaunimas: ateitininkai, skautai, mokyklos, kad paminklo iškilmėse ir bažnyčioje nedalyvavo. Juk paminklas pastatytas savo gyvybę paaukojusiam jaunuoliui. Jį jaunimas turėjo pagerbti ir dalyvauti jo paminklo šventinimo iškilmėse.

Kas čia kaltas? Reikėtų manyti, kad dėl nedalyvavimo organizuotai su vėliavomis ateitininkų ar skautų, tektų kaltinti tik jų vadovus. Jeigu vadovai būtų norėję dalyvauti ir jaunimas būtų dalyva- vęs. Kad iškilmėse nedalyvavo pavieniai jaunimas, čia jau kaltė yra jų asmeninė.

Kada Romas Kalanta susidegino, kilusiose demonstracijose masiškai dalyvavo pavergtos Lietuvos jaunimas, moksleiviai, studentija.

Neriau pasirodė ir įvairiausių organizacijų vadovybės. Chicagoje priskaitoma daug organizacijų, net dešimtims.

Tačiau šventinimo iškilmėse jų atstovų nebuvo. Mokame gražiai pakalbėti, pasirodyti patriotais, bet kada reikia rimtai pasirodyti ir pagerbti tuos, kurie paaukojo gyvybę už išsilaisvinimą iš okupacijos, mes neturime laiko, bet mes turime laiko nereikšmingiems piknikams. Tai nedovanotinas apsileidimas!
K. T - kus

ST. PETERSBURG,

"LIETUVIŲ ŽINIŲ" TREJŲ METŲ SUKAKTIS. Trijų metų laikotarpyje "Lietuvių Žinios" daug pasitarimo klubo ir kitų vietos organizacijų veiklai. Siuntinama Eltai, Voice of America ir lietuvių laikraščių redakcijoms.

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS įvyko balandžio 28 d. Iškilus klausimui dėl oficialaus klubo išjungimo į radio valandėles "Lietuvos Aidai" rėmėjų tarpą, klubo valdyba, išnagrinėjusi visas aplinkybes nutarė, kad toks oficialus išjungimas klubui nėra priimtinas. Tačiau klubo valdyba nevaržo atskirų klubo narių turėti savo asmenišką sprendimą.

ROMO KALANTOS MINĖJIMAS įvyko klubo salėje gegužės 9 d. Kalbą pasakė Vliko pirm. dr. K. Bobelis. Minėjimą ruošė vietos Romo Kalantos šaulių kuopa

KALENDORIUS

Rugpjūčio 12 d. Romuvos parke Brocktone Minkų radijo 45 m. sukakties gegužinė.

Rugsejo 9 d. Brocktone Martyno Jankaus šaulių kuopos ruošiamas Tautos šventės minėjimas.

Rugsėjo 16 d. So. Bostono Lietuvių Piliečių d-jos salėje Tautos šventės minėjimas.

Rugsėjo 30 d. Stepono Dariaus legionierių posto Auxiliary moterų banketas.

Spalio 7 d. So. Bostono Lietuvių Piliečių d-jos salėje Laisvės Varpo rudens koncertas.

Spalio 13 d. So. Bostono Lietuvių Piliečių d-jos salėje Bostono lietuvių tautinių šokių sambūrio vakaras.

Lapkr. 11 d. First & Second Church salėje Baltų d-jos ruošiamas dr. Vytenio Vasyliūno vargonų koncertas.

Lapkričio 18 d. So. Bostono Lietuvių Piliečių d-jos salėje ramovėnų ruošiamas Lietuvos kariuomenės atkūrimo sukakties minėjimas.

LAISVĖS VARPAS
Sėkmadieniais
11:30-12:00 val. 1430 banga iš WWEL
12:10-1:00 val. 1460 banga iš WBET
Vedėjas Petras Višėinis
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telef. (617) 586-7209

BOSTON, MASS - WNSR 1360 bangos sekm. nuo 1 iki 1:30 val.
Veda S. ir V. Minkai, 502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127. Telef. 268-0489.
Didelis lietuviškų knygų pasirinkimas.

KAS NAUJO CHICAGOJ

ir mūsų lietuviškose apylinkėse

AMERIKOS LIETUVIŲ PENGININKŲ S-GOS SUSIRINKIME Juozas Blažys, išd. skaito pranešimą. Kiti v-bos nariai: iš k. dr. J. Briedis, vp. kult.-šviet. reikalams; inž. K. Karazija, išvykų reikalams; J. Gibaitis, steigėjas ir pirmasis pirm; St. Vanagūnas, dabart. pirm.

Pensininkų ŽINIOS

Rašo Juozas Skeivys

Pereitą kartą aprašiau Southwest Service Area pensininkų susirinkimą, įvykusį birželio 8 d. To aprašymo pabaigai, norėčiau jums duoti praktišką patarimą: geriausiai priklausyti Lietuvių Pensininkų Sąjungai ir lankyti susirinkimus, kur daug ką sužinosite.

Amerikos Lietuvių Pensininkų Sąjungos valdybą sudaro: pirm. S. Vanagūnas, pirmasis vicepirmininkas J. Skeivys, antroji vicepirmininkė p. Šlenienė,

kasininkas Juozas Blažys, sekretorius p. Balčiūnas ir išvykų organizatorius K. Karazija; švietimo ir kultūriniam reikalams v. pirm. dr. J. Briedis.

Lietuvių Pensininkų Sąjunga organizuoja gausius mitingus, balius ir idomius išvažiavimus.

Perskaite Sandarą pensininkams skirtus aprašymus, duokite ir raginkite ir kitus pasiskaityti apie pensininkų veiklą. Jei kas turi naujų sumanymų ir pageidavimų, kreipkitės į valdybą.

DIAL 911 IN CHICAGO FOR EMERGENCY POLICE, FIRE AND AMBULANCE
NON-EMERGENCIES: DIAL 744-4000

Vaidzdelis iš CICERO, ILL. TRAGIŠKOJO BIRŽELIO MINĖJIMO š.m. birželio 10 d. Kairėje: R. Tričytė paveda meninę programą. Dešinėje: Dalis dalyvių tragiškojo Birželio minėjimo nuotakoje. (Nuotr. Ciprijono Genučio)

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 3:00 - 3:30 val. po piet. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEmlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

CHICAGO, Illinois 60629

Office — 436-7878
Res. 476-5633VLADAS ŠIMAITIS, J. D.
Registered Broker

VARPININKŲ LEIDINIŲ FONDO

GEGUŽINĖ

Lietuvos Vyčių salėje ir darže,
2455 West 47th Street, Chicagoje

JULY-LIEPOS 22 DIENA
SEKMADIENĖ

PRADŽIA 12 VAL.

GRUŽINĖ ĮVYKS
NORS IR BLOGAM
ORUI ESANT

VISI KVIETIAM
ATSILANKYTI
IR PAREMTI
TAUTINĘ
DEMOKRATINĘ
SPAUDA

ILLINOJAUS PREKYBOS RŪMŲ DIREKTORIAI:

Sėdi iš kairės į deš. - Vincas Samaška, Julius Kuzas, Teodora Kuzienė, prezidentė; Felix Raudonis, Stasys Balzekas, Sr.; Sovi - Bruno Klemka, Bruno gramont, Raymond Wertelka, Antanas Stakenas, Juozas Bacevičius, K. Macke, Adolfas Baliūnas, Vyto Shukis, J. Stanaitis, Petras Vilkelis. (Nuotr. V. Noreikos)

MEDICINOS DAKTARAS EDVARDAS CHESNA

Loyolos universiteto Strich medicinos mokyklą baigė trys lietuviai: Edvardas Jonas Chesna, Virginija T. Valatka ir Philip Stanley Palutsis. Edvardas Chesna mokyklą baigė antruoju magna cum laude pažymiu. Toliau studijuoti ir atlikti praktikai išvyko į Medison universiteto ligoninę, Wisconsin.

Edvardas Jonas Chesna yra vyriausias sūnus Aldonos (Tautkutės) ir Arnoldo Chesnų, gyv. Melrose Parke, Ill. Jis turi dar du brolius ir vieną seserį Danutę, kuri gavusi už gerą mokymąsi pilną stipendiją sekančiais metais baigs Illinois universitete ekonomiją ir sąskaitybą.

Edvardas Jonas Chesna

EDWARD J. CHESNA, son of Mr. & Mrs. Arnold Chesna of 806 N. 11th Ave, Melrose Park, has graduated cum laude from Loyola Stritch School of Medicine. His field of Medicine will be Pediatrics.

We wish him the best of luck.

BOB & TERRI ELLERBROOK

*****
GEGUŽINĖS - PIKNIKAI CHICAGOJE
*****

● Liepos 4-tą Vyčių salėje ir sodelyje įvyks Illinojaus-Indijana apyg. vyčių gegužinė. Pietūs jau 12 val. bus paruošti ir bus patarnaujama iki vėlumos. Šokiai ir įvairios pramogos. Salė naujai išdekoruota ir sodelis gana jaukus. Vyčiai nori kartu su Chicago lietuviais atšvesti Amerikos nepriklausomybės šventę. Kviečiami visi.

● VARPININKŲ LEIDINIŲ FONDO GEGUŽINĖ įvyks liepos 22 d. sekmadienį, toje pačioje Vyčių salėje. Pradžia nuo 12 val. Ne tik gražiai laiką praleisite, bet galėsite įsigyti SĖJOS ŽURNALO naują numerį ir kitų leidinių.

● NAUJIENŲ PIKNIKAS įvyks liepos 28 d. šeštadienį. Vosniako sode. 2530 Blue Island Ave. (26-ta gatvė, vienas blokas į rytus nuo S. Western Ave) Bus skanių užkandžių ir gėrimų. Visi kviečiami atsilankyti. Rėmėjams skiriamos gausios ir vertingos dovanos.

● SANDAROS GEGUŽINĖ. ALT Sandaros 65 metų sukakties progą, įvyks spalio 7 dieną, sekmadienį, Vyčių salėje ir darže. Pradžia 12 val. Gros KOSTO VENCKAUS ORKESTRAS. Laikas šią datą visiems pasižymėti savo kalendoriuje. Visi tautiečiai kviečiami dalyvauti.

SEJA

TAUTINĖS, DEMOKRATINĖS MINTIES ŽURNALAS

Prenumerata: 4 dol. metams.
NAUJAS redakcijos ir administracijos
ADRESAS:
3346 West 65th Place,
Chicago, Illinois, 60629

Redaguoja redakcinė kolegija.
Leidžia Varpininkų Leidinių Fondas.
VLF nauja valdyba: Edvardas Boreiša,
Elena Rūkienė, Titas Briškaitis.

NAUJA LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
9 val. vakare

ŠESTADIENIAIS 7 - 8 val. vakare.

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA.

ST. PETERSBURGE: 5:30-6.00 vakare

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629, Tel. 778-5374.

ENGLISH
section

Freedom Is an Ocean Away

By Ramune Tricis

He reached freedom with bleeding hands, frightened, and out of breath. Aloyzas Jurgutis, 35, a Lithuanian music professor, escaped across the border from Yugoslavia to Italy with the prospect of a free and happy life, and the definite hope that with the help from the free world he would be able to extricate his wife, Marija, and 11 year old daughter, Daina, from the shackles of a restrained life behind the Iron Curtain. That was May 16, 1974. Today, living in Chicago, he is still waiting for them to join him in freedom.

Jurgutis and his wife had planned for the escape a very long time. They had studied detailed maps, set the date and the means. It was all done so Jurgutis could continue his career in music without having his musical compositions dictated to him by the government. There was no political motivation involved.

But nevertheless Mrs. Jurgutis and Daina were left in Lithuania. Immediately after the escape, October 1, 1974, Mrs. Jurgutis sent U.S.S.R. President N. Podgorny a formal petition asking permission for herself and Daina to leave occupied Lithuania. With this petition began a life of misery. She was fired from her job as a librarian, and constantly threatened by word and writing that she would be sent to prison, her apartment would be confiscated, and that her daughter would be expelled from school. During numerous interrogations by the KGB, she was accused of committing a serious crime, because she did not disclose the plan of escape to the government, having known about it all along. She was accused of conspiring with a "civil offender" (her husband), and thus by law was to be confined to jail for six years.

Fortunately, with the intervention of the United States, she was not imprisoned. Senator H. Jackson brought up the case of the Jurgutis family in a Senate conference December 3, 1974. Many other senators and congressmen applied to the State Department, and directly to Russian ambassador, Anatoly F. Dobrynin, in Washington for aid in reuniting the Jurgutis family. Especially praiseworthy were the involved efforts of Congressman Edward Derwinski. But these endeavors merely struck the hardness of the impenetrable Iron Curtain with no fruitful gain.

In the following years, Mrs. Jurgutis addressed herself two more times to President Podgorny. She sought the aid of various committees and officials of the Communist Party and the Human-Rights Committee in Geneva. She applied for an exit visa 17 times, filling out all necessary forms. Was it of any positive use? Not exactly. The harassment still continued, but it doubled in intensity. Her apartment was frequently searched, and she and Daina were under constant surveillance with the ever present threat of imprisonment. All correspondence with her husband was, and still is, prohibited. Telephone calls are taped and used to antagonize the two during sadistic and demoralizing interrogations. During a recent telephone conversation with his daughter, Jurgutis said she merely cried when she heard his voice.

June 3rd of last year, a shocking call reached Jurgutis in Chicago. His wife explained that May 25 she had submitted a statement to the Central Committee of the Supreme Soviet and also to the OVIR (visa) Division of the Soviet Union's Ministry of International Affairs, officially renouncing her Soviet citizenship.

Because now Marija Jurgutis had officially chosen the path of a Lithuanian dissident, the Lithuanian American Council made special efforts to contact United States government officials in order to counteract any adverse moves the Soviet Union might make in reaction to her decision. Seeing the new danger his wife (and daughter) were in, Jurgutis commented, "Now I don't know what will happen, but I am contacting United States officials to have her case brought up in Belgrade, as a specific violation of the right to family

reunification, which is guaranteed by the Helsinki Final Act". But in the light of how treaties and agreements made by the Soviet Union are handled, this attempt at affirmative action was not successful either.

What has Jurgutis himself experienced during the past four years of his life? When he first arrived in Chicago in 1974, he believed that half the battle was fought since he was already in the free world. To those around him he repeated joyfully, with a note of confidence in his voice, that in a month or two, and definitely before Christmas, his wife and daughter would be set free. He told Lithuanian girls of Daina's age group, "You will be her friend when she comes. You teach her how to speak English, and she will teach you how to play the piano, because she knows how to very well. What would you like her to bring you back as a souvenir?"

But the months passed, and the Soviet Union set new dates for Daina's and her mother's liberation. As each date came, it gave a bitter "no" as an answer to the plea for reunification and freedom.

Jurgutis secured himself a job as a music professor at the conservatory in Chicago. Now he also gives private piano lessons, composes music, teaches various Lithuanian choruses, and uses his musical talent in annual productions of the Lithuanian Opera and other important ethnic performances.

Taking full advantage of his freedom, Jurgutis has not discontinued his efforts to publicize the plight of his family or urge various government officials to act on the family's behalf. He retains his hope that someday he will be able to live again with Marija and Daina.

But the beginning of October of this year brought a message that was overbearingly discouraging and sad. Jurgutis received another call from his wife. She told him, that she had been called by the KGB, who informed her that she would never be allowed to leave the U.S.S.R., and that Daina would not be permitted to go to a special academically better-standing school for studying music, but merely to a regular school. Nevertheless, in spite of discouraging suffering such as this, life for all three must still go on.

Viewing this tragedy, sadly it becomes a fact, that in today's quickly advancing world men can reach the moon, in three hours they can fly from one side of the globe nearly to the other, but it is impossible for people to cross one ocean.

Speak Up, June 1979

PORTRAITS OF FOUR LITHUANIAN DISSIDENTS:

Gajauskas, Plumpa-Pluira, Pranskūnaitė, Sadūnaitė

NIJOLĖ SADŪNAITĖ, a professor's daughter, at the time of her trial on June 16-17, 1975, was 37 years old. She was arrested on August 27, 1974, charged under Art. 68 of the Criminal Code, and received a three year sentence in a strict regime camp to be followed by a three year exile from Lithuania. She was confined to a Mordovian camp and after serving her sentence was sent into exile to Boguchany, Krasnoarsk territory. The "crime" of Sadūnaitė was the typing of some issues of The Chronicle of the Catholic Church of Lithuania. At her trial she said she was happy to suffer for helping a publication that fought the imposition of tyranny over the mind of man.

Declared prisoner of conscience by Amnesty International, she has received international attention, though not all letters or packages mailed to her. In very poor health she now is serving her term in exile.

PETRAS PLUMPA-PLIUIRA, a 39 year old worker, since 1974 is serving a seven-year sentence for the duplication of four issues of The Chronicle of the Catholic Church of Lithuania and of other samizdat literature (illegal violations of Criminal Code Art. 68 and 70). He is kept in a strict regime camp of Perm. Plumpa has to serve an additional three years for the alleged falsification of personal identity papers. Plumpa was only 18 when in 1958 he was the first time sentenced to serve seven years for the possession of a "weapon" (relic of World War II), actually, for participating in the All-Souls evening demonstration during which the demonstrators raised the Lithuanian tricolor. Not allowed to hold a job in Lithuania after his release from a Mordovian camp, he had doctored his personal documents so he could work to support his family. The court disregarded the fact that Plumpa informed authorities and the authorities, in turn, had agreed to straighten out the question of his identity papers. (On Soviet treatment of returning prisoners see Helsinki group document No. 9, pp. 72-75).

A deeply religious and patriotic Lithuanian of already ruined health, he is an internationalist in his personal associations and political persuasion.

ONA PRANCKŪNAITĖ, a factory worker in Panevėžys, was arrested in January of 1977 and on July 20-25, 1978, tried for the violation of Art. 199 of the Criminal Code. Her codefendants were Vladas Lapienis and Jonas K. Matulionis. Ona Pranckūnaitė was sentenced to two years of labor camp which she served in Mordavia (Barashevo), in the Chuvash Aut. SSR (Kozovka), and in the city of Ulianovsk. She was sentenced for aiding in the duplication of The Chronicle of the Catholic Church of Lithuania. Pranckūnaitė was 42 when sentenced. She was first sentenced to a Stalinist concentration camp in 1951, at the age of 15, for composing a humorous ditty about collective farms. At that time she served six years of her sentence.

BALYS GAJAUSKAS, a fifty-two-year-old Lithuanian, was arrested in April, 1977, in Vilnius for collecting materials for the postwar nationalist movement in Lithuania and helping present and former political prisoners and their families. On April 14 he was convicted in Vilnius of "anti-Soviet agitation and propaganda" and sentenced to ten years in a corrective labor colony and five years' internal exile.

In 1973 Balys Gajauskas completed a twenty-five-year term of imprisonment for participating in post-war Lithuanian nationalist activities aimed at independence from the Soviet Union. In the corrective labor colonies Gajauskas is reported to have been highly respected by his fellow political prisoners for his conviction that the struggle for human rights is everyone's concern, regardless of nationality.

Upon his release in 1973 Balys Gajauskas became active in helping political prisoners and their families. Before his arrest last year Gajauskas was searched and interrogated several times, during which the authorities confiscated lists of Lithuanian political prisoners and addresses of their families.

Gajauskas received the maximum sentence and, as a "recidivist," must serve his ten-year sentence in a "special regime" corrective labor colony, the most rigorous category of labor camp in the USSR.

For further information on what can be done to help this and other prisoners contact Amnesty International, 2112 Broadway, New York, N.Y. 10023.

1979 LITUANUS

Gajauskas

LITUANUS

\$ 10 per year

LITUANUS

6621 S. TROY ST.

CHICAGO, ILLINOIS 60629

LITUANUS Quarterly Journal of Arts and Sciences, the only ENGLISH language publication, represents the free-world viewpoint on the Lithuanian question.

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratoriui p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS parėmimą būsimė labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje. Jei jūsų adresas pasikeitęs, tai prašome pranešti mums ir seną, ir naują adresą.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 7 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.
Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS;.....

Apdraudų Agentūra Tel.: 778-2233
Bell Realty & Base Ins. Agency
Juozas Bacevičius
VALANDOS
Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniai ir sekmadieniai
9 - 4 val. po pietų
6455 So. Kedzie Ave.
- Chicago, Ill. 60629

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!
PAS VIENINTELĮ LIETUVI KAILININKĄ CHICAGO'JE
Ištaigos: 263-5826
Namų: 677-8489
NORMANŲ BURŠTEINA
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE
3333 So. Halsted St. Chicago, Ill. 60608.
Telef. 254-3320.
2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629.
Telef. WA 5-2737.
Įvairių prekių pasirinkimas:
automobilai, Motociklai, šaldytuvai,
maistas, doleriniai Certifikatai.
V. VALENTINAS

